

Mirjana Arsenijević
Arheološki institut Beograd

Saša Redžić
Arheološki institut Beograd

Milica Tapavički-Ilić
Arheološki institut Beograd

Viminacium, Stari Kostolac, Srbija
LAT 44° 44' 09" / LONG 21° 12' 42"

UDK 904:737.1.032(37)"-0007"

JEDAN REDAK PRIMERAK KOVANJA AVGUSTA OKTAVIJANA PRONAĐEN NA VIMINACIJUMU

ABSTRAKT

Na Viminacijumu, u jednom od grobova na nekropoli „Pećine“, pronađen je, tokom sistematskih istraživanja 1982., primerak retkog kovanja Avgusta Oktavijana iz 7. g. p. n. e.

KLJUČNE REČI: AVGUST OKTAVIJAN, TRIJUMFALNO KOVANJE, VIMINACIJUM

Tokom sistematskih istraživanja na Viminacijumu 1982. na nekropoli „Pećine“ pronađen je i jedan bronzani primerak kovanja Avgusta Oktavijana¹. Radi se o retkom kovanju koje potiče iz 7. g.p.n.e. monetara P. L. Agripe (BMC I, 214; RIC I rev. ed., 426). Na aversu je prikazana glava Avgusta s lovorovim vencem na levo, iza je Viktorija, u celoj figuri, koja u levoj ruci drži rog izobilja, a u desnoj venac kojim ovenčava cara. Prateća legenda je: CAESAR AVGVST PON[T] [M]AX TRIBV-NIC POT (Sl. 1). Na reversu se u sredini nalaze velika slova S C, dok je okolo natpis: P LVRIVS AGRIPPA III VIR A A A F F (Sl. 2).²

Novac pripada tzv. „trijumfalnim emisijama“, kovanim za vreme monetara Agripe, Otona i Tula. Novac se razlikuje samo u reversnoj legendi koja nosi ime svakog od monetara posebno. Pored tipa, kao što je naš s Viminacijuma, postoji i varijanta s malim globom ispod glave Avgusta. Osim toga, glava Avgusta uvek je ovenčana lovorovim vencem i okrenuta na levo. Postojala su izvesna neslaganja oko opredeljivanja nominala ovog kovanja, a ona su se odnosila na njihovu težinu i prečnik (RIC I red. ed.: 33; Martini 2001: 118, f. 363).³ S obzirom da se radi o kovanju u bronzi, a ne u orihalku, ne može se reći da pripadaju sestercijusima ili dupondijusima, nego asovima.⁴

1. Novac potiče iz groba s inhumiranim pokojnikom (G-1807, C-5121). Ovom prilikom zahvaljujem se kolegici Dragani Spasić-Đurić na ustupljenom materijalu.

2. Težina 18,10 gr; prečnik 30,8 mm; osa reversa u odnosu na avers 2200. Na mestu slova T u PONT i M u MAX u okviru aversne legende, novac je probušen i to veoma pravilno. Očigledno je nošen kao privezak.

3. Težina i prečnik veći su nego kod uobičajenih asova. U vreme Avgusta as teži između 9 i 12 gr.

4. Kako težina poznatih trijumfalnih asova varira od 35 do 17 gr, Matingli i Sidenham zaključuju da su teži primerci dupondijusi, a oni lakši asovi. Te da su ovo jedini primeri kovanja dupondijusa u bakru tokom Carstva (RIC I: 55). Saterland u revidiranom izdanju RIC I Za sva dosadašnja

Avers (levo) - Revers (desno)

Ako se u obzir uzme samo težina primeraka, zaključak autora RIC I mogao bi se i prihvatiti. Ali na osnovu toga izveden zaključak da su to „jedini primeri dupondijusa u bakru“ bez drugog objašnjenja ne možemo prihvatiti. Naročito što je kod svih primeraka, bez obzira na težinu, Avgustova glava ovenčana lovorovim vencem, a ne zrakastom krunom. Kao i to da su kovani od bakra a ne od orihalka.

Viktorija koja kruniše Avgusta upućuje na povezanost s vojnom aktivnošću i najverovatnije stoji u vezi s trijumfom Tiberija iz 7. g.p.n.e. koji je ostvaren pod Avgustovim auspicijama.⁵ U ovom slučaju radi se o posebnoj, svečanoj, emisiji, koja proslavlja pobedu Tiberija i najverovatnije ima karakter medaljona.⁶ Događaj koji je obeležen ovim kovanjem stoji u vezi s vojskom, trijumfom Tiberija, i primer je sasvim izuzetne emisije. Njegova pojava u jednom od grobova na Viminacijumu koji potiče iz nešto poznijeg vremena od vremena kovanja, kao i činjenica da je probušen i nošen kao privezak, govori nam da je ovaj primerak čuvan duže vremena možda i u okviru iste porodice. Postoje i drugi primeri s viminacijumske nekropole Više grobalja koji pokazuju da se određena kovanja u bakru dugo čuvaju. U tim slučajevima uvek se radi o posebnim, komemorativnim, emisijama.⁷ Bronzani novac

mišljenja o ovom problemu vidi Martini 2001: 118-119.

5. Tiberije je posle smrti Druza preuzeo komandu nad vojskom na germanskoj granici. Bez većeg otpora Tiberije prelazi Rajnu i 7. g. p. n. e. i za to dobija trijumf (BMC I: xcviij; CAH X: 363).

6. RIC I rev. ed.: 33, f. 8.

7. Navešćemo samo nekoliko primera: u istom grobu (G-289 Više Grobalja) uz novac Trajana (C-2624/2) pronađen

sigurno nije čuvan tako dugo zbog velike vrednosti metala, kao što je to slučaj sa zlatnim ili srebrnim novcem. Bronzani primerci koji su pripadali posebnim, komemorativnim, emisijama čuvani su očito iz drugih razloga odnosno zato što su podsećali na značajne ličnosti i događaje koji su uticali na osnivanje i dalji razvoj i napredak Carstva.

RESUME

A Rare Coin of Augustus Octavianus from Viminacium Necropolis

In 1982, during the systematic excavation of the “Pećine” necropolis at Viminacium, a rare coin of Augustus Octavianus was found. It was minted in the year 7. B.C. by P. L Agrippa. On the obverse, the head of Augustus with a laurel wreath facing left is depicted, behind him there is the whole figure of Victoria, who holds a cornucopia in her left hand and a wreath with which she crowns the emperor in her right hand. The inscription says CAESAR AVGVSTO PON[T] [M]AX TRIBV-NIC POT (Fig. 1). On the reverse there are capital letters S C in the middle, while the inscription surrounding them says: P LVRIVS AGRIPPA III VIR A A A F F (Fig. 2). Victoria crowning the emperor points out to his military activity and is most probably to be connected to the Tiberius' triumph in the year 7. B.C, which je i novac Tiberija koji pripada komemorativnoj seriji i posvećen je Agripi (C-2624/1); u drugom grobu (G1-513 Više Grobalja) pronađen je novac Aurelijana (C-4420/2) uz novac Tiberija koji pripada komemorativnoj seriji Divus Augustus Pater (C-4420/1).

was gained under Augustus auspiciae. here, one is dealing with a special, festive emission of asses, which celebrate Tiberius' triumph. The event which is celebrated with this minting is to be connected to the army and Tiberius' triumph and represents an example for very exceptional ass series.

Translated by M. Tapavički-Ilić

BIBLIOGRAFIJA

BMC I 1923

Mattingly, H. *Coins of the Roman Empire in the British Museum I*, London, 1923.

CAH X 1976

The Cambridge Ancient History X, ed. by S. A. Cook, F. E. Adcock and M. P. Charlesworth, Cambridge 1976.

Martini 2001

2001 *CAESAR AVGVSTVS Collezione Veronelli di monete di bronzo*. Milano: Centro Culturale Numismatico Milanese.

RIC I 1968

Mattingly H, Sydenham E.A, *The Roman Imperial Coinage I*, London, 1968.

RIC I 1984

Sutherland S. H. V. *The Roman Imperial Coinage*, I, 31 BC - AD 69, London 1984 (rev. ed.).